Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
H. SAUGMANDSGAARD ØE
fremsat den 17. december 2015 [1]

Sag C-528/14

X
mod
Staatssecretaris van Financiën

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (øverste domstol i Nederlandene))

»Fælles toldtarif — forordning (EF) nr. 1186/2009 — artikel 3 ff. — fritagelse for importafgifter — personlige ejendele — flytning af det sædvanlige opholdssted fra et tredjeland til Den Europæiske Union — begrebet »sædvanligt opholdssted« — udelukkelse af muligheden for, at der samtidigt kan etableres et sædvanligt opholdssted i et tredjeland og i en EU-medlemsstat — kriterier for fastlæggelse af det sædvanlige opholdssted«

I – **Indledning**

1. Den af Hoge Raad der Nederlanden (øverste domstol i Nederlandene) indgivne anmodning om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 ff. i Rådets forordning (EF) nr. 1186/2009 af 16. november 2009 om en fællesskabsordning vedrørende fritagelse for import- og eksportafgifter [2]. Denne artikel 3 gør det muligt for en fysisk person, der flytter sit »sædvanlige opholdssted« fra et tredjeland til Den Europæiske Unions toldområde, at få indrømmet en sådan fritagelse for så vidt angår de personlige ejendele, som den pågældende indfører i denne forbindelse.

2. Den foreliggende anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem X og Staatssecretaris van Financiën (statssekretæren for finansspørgsmål i Nederlandene) vedrørende de nederlandske toldmyndigheders afslag på fritagelse for importafgifter for de personlige ejendele, som X havde indført i Nederlandene, da han forlod Qatar, hvor han havde været bosat og arbejdet i tre og et halvt år. Ifølge disse myndigheder finder den i nævnte artikel 3 fastsatte toldfritagelse ikke anvendelse i den foreliggende sag, idet X's sædvanlige opholdssted i virkeligheden var forblevet i Nederlandene under hele denne periode.

3. Den forelæggende ret ønsker indledningsvis oplyst, om det med henblik på anvendelsen af forordning nr. 1186/2009 er muligt, at en fysisk persons »sædvanlige opholdssted« samtidigt kan befinde sig i en medlemsstat og i et tredjeland. I bekræftende fald ønsker den forelæggende ret derefter oplyst, om den toldfritagelse, som indrømmes i henhold til forordningens artikel 3, kan indrømmes fra det tidspunkt, hvor den pågældende er ophørt med at have sit sædvanlige opholdssted i dette tredjeland. I benægtende fald, dvs. såfremt det i denne forbindelse er umuligt at have to sædvanlige

1 — Originalsprog: fransk.
2 — EUT L 324, s. 23.

opholdssteder, ønsker den forelæggende ret endelig oplyst, hvilke kriterier der skal anvendes ved fastlæggelsen af det sted, hvor en persons sædvanlige opholdssted i denne artikels forstand befinder sig, når personen, ligesom det er tilfældet i tvisten i hovedsagen, har såvel private som erhvervsmæssige tilhørsforhold til et tredjeland og alene private tilhørsforhold til en medlemsstat.

II – **Retsforskrifter**

A – *Forordning nr. 1186/2009*

4. Rådets forordning (EØF) nr. 918/83 af 28. marts 1983 om en fællesskabsordning vedrørende fritagelse for import- og eksportafgifter[3], som udgjorde den grundlæggende retsakt på området, er blevet ophævet og videreført ved forordning nr. 1186/2009.

5. Anden til fjerde betragtning til forordning nr. 1186/2009 har følgende ordlyd:

»(2) Medmindre der foreligger særlige undtagelser i overensstemmelse med traktaten, skal alle varer, der indføres til Fællesskabet, pålægges told efter den fælles toldtarif. […]

(3) En sådan beskatning er unødvendig under visse klart afgrænsede forhold, hvor der på grund af de særlige omstændigheder, hvorunder varerne indføres, ikke er behov for at anvende de sædvanlige foranstaltninger til beskyttelse af økonomien.

(4) Det bør, således som det har været sædvanligt i de fleste lovgivninger på toldområdet, fastsættes, at indførsel i sådanne tilfælde kan foretages under en fritagelsesordning, således at varerne ikke pålægges den importafgift, som de normalt skulle pålægges.«

6. Artikel 3-11 i forordning nr. 1186/2009 er indeholdt i forordningens afsnit II med overskriften »Fritagelse for importafgifter«, kapitel I, der vedrører »[p]ersonlige ejendele tilhørende fysiske personer, der flytter deres sædvanlige opholdssted fra et tredjeland til Fællesskabet«.

7. Artikel 3 fastsætter, at »[m]ed forbehold af artikel 4-11 indrømmes der fritagelse for importafgifter for personlige ejendele, der indføres af fysiske personer, der flytter deres sædvanlige opholdssted til Fællesskabets toldområde«.

8. Artikel 4, stk. 1, bestemmer, at »[f]ritagelsen er begrænset til personlige ejendele, som

a) medmindre der kan godtgøres særlige omstændigheder, har været i den pågældendes besiddelse og, såfremt det drejer sig om genstande, som ikke kan fortæres, har været benyttet af denne på det tidligere sædvanlige opholdssted i mindst seks måneder, inden den pågældende ophørte med at have sit sædvanlige opholdssted i dette tredjeland

b) agtes benyttet til samme formål på det nye sædvanlige opholdssted«.

9. Det fremgår af artikel 5, stk. 1, at »[d]er [kun] kan […] indrømmes fritagelse til personer, der har haft sædvanligt opholdssted uden for Fællesskabets toldområde i en sammenhængende periode på mindst 12 måneder«.

10. Artikel 6 opregner de personlige ejendele, som ikke er omfattet af fritagelsen for importafgifter.

3 — EFT L 105, s. 1.

11. Det fremgår af artikel 7, stk. 1, at »[m]edmindre der foreligger særlige omstændigheder, indrømmes der kun fritagelse for personlige ejendele, der er angivet til fri omsætning inden 12 måneder fra den dato, hvor den pågældende faktisk etablerer sit sædvanlige opholdssted inden for Fællesskabets toldområde«.

12. Artikel 8 fastsætter, at »[i] de første 12 måneder efter registrering af angivelsen til fri omsætning kan personlige ejendele, der er indført under fritagelse for importafgift, hverken udlånes, pantsættes, udlejes eller overdrages mod eller uden vederlag, uden at de kompetente myndigheder først er blevet underrettet herom«, idet der i modsat fald skal erlægges importafgifter i henhold til den fremgangsmåde, som er fastsat i denne artikels stk. 2.

13. Det fremgår af artikel 9, stk. 1, at »[u]anset artikel 7, stk. 1, kan der indrømmes fritagelse for personlige ejendele, der er angivet til fri omsætning, inden den pågældende etablerer sit sædvanlige opholdssted i Fællesskabets toldområde, under forudsætning af at vedkommende forpligter sig til inden seks måneder faktisk at etablere sit sædvanlige opholdssted der«.

14. Det fremgår af artikel 10, stk. 1, at »[f]orlader den pågældende på grund af erhvervsmæssige forpligtelser det tredjeland, hvor han havde sædvanligt opholdssted, uden samtidig at etablere sit sædvanlige opholdssted inden for Fællesskabets toldområde, men med det forsæt senere at gøre dette, kan de kompetente myndigheder indrømme fritagelse for importafgifter ved indførsel af personlige ejendele, som den pågældende i dette øjemed flytter til nævnte område«.

15. Artikel 11 giver endvidere de kompetente myndigheder mulighed for at gøre undtagelse fra visse af betingelserne for anvendelse af fritagelsen for importafgifter, »når en person flytter sit sædvanlige opholdssted fra et tredjeland til Fællesskabets toldområde som følge af ekstraordinære politiske omstændigheder«.

B – *Direktiv 83/182/EØF og 83/183/EØF*

16. Rådets direktiv 83/182/EØF af 28. marts 1983 vedrører afgiftsfritagelse inden for Fællesskabet ved midlertidig indførsel af visse transportmidler[4]. Direktivets artikel 7 med overskriften »Almindelige regler for fastlæggelse af bopæl« fastsætter følgende i stk. 1:

»Med henblik på dette direktiv forstås ved »sædvanligt opholdssted« det sted, hvor en person sædvanligvis opholder sig, det vil sige mindst 185 dage pr. kalenderår, på grund af et privat og erhvervsmæssigt tilhørsforhold eller – hvis der er tale om en person uden erhvervsmæssigt tilhørsforhold – på grund af et privat tilhørsforhold hidrørende fra snævre bånd mellem den pågældende og det sted, hvor vedkommende bor.

En person, som ikke har et erhvervsmæssigt og privat tilhørsforhold til samme sted, og som derfor er nødsaget til skiftevis at tage ophold på forskellige steder i to eller flere medlemsstater, anses dog for at have sædvanligt opholdssted på stedet for det private tilhørsforhold på betingelse af, at den pågældende regelmæssigt vender tilbage hertil. […]«.

17. Rådets direktiv 83/183/EØF af 28. marts 1983 om afgiftsfritagelse ved privatpersoners endelige indførsel af personlige ejendele fra en medlemsstat[5] er blevet ophævet ved direktiv 2009/55/EF[6]. Ordlyden af disse to direktivers artikel 6, stk. 1, er identisk med ordlyden af artikel 7, stk. 1, i direktiv 83/182.

4 — EFT L 105, s. 59.

5 — EFT L 105, s. 64.

6 — Rådets direktiv af 25.5.2009 om afgiftsfritagelse ved privatpersoners endelige indførsel af personlige ejendele fra en medlemsstat (EUT L 145, s. 36).

III – **Tvisten i hovedsagen, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen**

18. Efter at have arbejdet og været bosat i Nederlandene var X ansat i Qatar fra den 1. marts 2008 til den 1. august 2011. Han havde i dette tredjeland en bolig, som han havde fået stillet til rådighed af sin arbejdsgiver, og han havde både et erhvervsmæssigt og privat tilhørsforhold til dette tredjeland. I den nævnte periode tilbragte X 281 dage uden for Qatar, i forbindelse med hvilke han besøgte sin ægtefælle, sine myndige børn og sin familie, som alle var blevet i Nederlandene, og han rejste på ferie i andre lande. Hans ægtefælle, der fortsatte med at arbejde i Nederlandene, besøgte ham seks gange og i alt 83 dage i Qatar.

19. Med henblik på sin tilbagevenden til Nederlandene ansøgte X de nederlandske toldmyndigheder om at meddele ham tilladelse til at indføre sine personlige ejendele fra Qatar i Unionen under den toldfritagelsesordning, der er fastsat i artikel 3 i forordning nr. 1186/2009. Skatteinspektøren afslog denne ansøgning med den begrundelse, at den berørte ikke kunne anses for at have flyttet sit sædvanlige opholdssted i nævnte artikels forstand til Nederlandene, idet den pågældende havde beholdt sit sædvanlige opholdssted i denne medlemsstat under sit ophold i Qatar, og at det sædvanlige opholdssted derfor aldrig har befundet sig i dette tredjeland.

20. X påklagede denne afgørelse om afslag til Rechtbank te Haarlem (retten i Haarlem), som gav ham medhold. Skatteinspektøren iværksatte appel for Gerechtshof Amsterdam (appelretten i Amsterdam), der ved afgørelse af 4. juli 2013 underkendte den appellerede dom.

21. Den forelæggende ret har anført, at Gerechtshof som grundlag for sin afgørelse og under henvisning til visse domme fra Domstolen [7] fastslog, at det sædvanlige opholdssted i nævnte artikel 3's forstand er beliggende på det sted, hvor den berørte har det varige midtpunkt for sine interesser. Eftersom Gerechtshof fandt, at det i den foreliggende sag ikke var muligt at fastslå, hvor det varige midtpunkt for X's interesser befandt sig i lyset af såvel hans private som erhvervsmæssige tilhørsforhold, fastslog denne ret, at den berørtes private tilhørsforhold skulle vægtes tungere i en sådan situation, og den sluttede heraf, at den pågældendes sædvanlige opholdssted var forblevet i Nederlandene under hele den relevante periode.

22. X har iværksat kassationsanke for Hoge Raad der Nederlanden (øverste domstol i Nederlandene), idet han har gjort gældende, at eftersom han havde haft et privat tilhørsforhold til to lande samtidigt, skulle den omstændighed, at hans erhvervsmæssige tilhørsforhold alene var knyttet til Qatar, have været det vægtigste kriterium, der gjorde det muligt at henføre hans sædvanlige opholdssted til dette tredjeland, for at han er berettiget til fritagelsen i artikel 3 i forordning nr. 1186/2009.

23. Ved afgørelse af 14. november 2014, indgået til Domstolen den 21. november 2014, har Hoge Raad der Nederlanden (øverste domstol i Nederlandene) på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er det efter forordning nr. 1186/2009 muligt, at en fysisk person samtidigt kan have sædvanligt opholdssted både i en medlemsstat og i et tredjeland, og i bekræftende fald, gælder den i artikel 3 omhandlede afgiftsfritagelse ved import da for personlige ejendele, som flyttes til EU i forbindelse med bortfaldet af [denne fysiske persons] sædvanlige opholdssted i tredjelandet?

2) Såfremt forordning nr. 1186/2009 udelukker muligheden for to sædvanlige opholdssteder, og en afvejning af alle omstændigheder ikke er tilstrækkelig til at fastslå det sædvanlige opholdssted, på grundlag af hvilke regler eller ved hjælp af hvilke kriterier skal det da med henblik på

7 — Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Gerechtshof i denne henseende henviste til domme Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160), Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407) og Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251), som alle vedrører fortolkningen af direktiv 83/182 og 83/183.

forordningens anvendelse afgøres, i hvilket land den pågældende har sit sædvanlige opholdssted i et tilfælde som det foreliggende, hvor den pågældende har såvel private som erhvervsmæssige tilhørsforhold i tredjelandet og private tilhørsforhold i medlemsstaten?«

24. X, den nederlandske regering og Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg. Der er ikke blevet afholdt retsmøde.

IV – **Bedømmelse**

A – *Om udelukkelsen af muligheden for at fastlægge et sædvanligt opholdssted som omhandlet i forordning nr. 1186/2009 både i et tredjeland og i en medlemsstat*

1. Indledende bemærkninger

25. Med sit første spørgsmål, som kan underinddeles i to led, ønsker den forelæggende ret indledningsvis nærmere bestemt oplyst, om det med henblik på anvendelsen af forordning nr. 1186/2009 [8] er muligt, at en fysisk person kan have sit »sædvanlige opholdssted« på to adskilte steder under den samme periode, og nærmere bestemt samtidigt i en medlemsstat og i et tredjeland. Såfremt dette første led af spørgsmålet kan besvares bekræftende, ønskes det derefter oplyst, om toldfritagelsen i den nævnte forordnings artikel 3 i givet fald kan finde anvendelse på indførslen af personlige ejendele, der flyttes til Unionen, fra det tidspunkt, hvor ejeren af disse ejendele er ophørt med at have sit sædvanlige opholdssted i det pågældende tredjeland.

26. Den forelæggende ret ønsker – henset til Gerechtshof Amsterdams (appelretten i Amsterdam) tilgang [9] – oplysning om den fortolkning, der under de i denne tvist omhandlede omstændigheder skal gives begrebet »sædvanlige opholdssted« i forordningens forstand, idet der mindes om, at X i denne sag har delt sin tilstedeværelse og sit tilhørsforhold mellem Nederlandene og Qatar i den relevante flerårige periode. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at de med forordning nr. 1186/2009 tilstræbte mål [10] ikke synes at være til hinder for, at der i en sådan situation dels kan foreligge et sædvanligt opholdssted samtidigt i en medlemsstat og i et tredjeland, dels er mulighed for at indrømme fritagelsen i den nævnte forordnings artikel 3, for så vidt som den berørte har givet afkald på sit opholdssted i dette tredjeland og i denne forbindelse har flyttet sine personlige ejendele til medlemsstaten [11].

8 — Det skal indledningsvis bemærkes, at den fortolkning af begrebet sædvanligt opholdssted, som den forelæggende ret ønsker oplyst, ikke alene vedrører artikel 3-11 i forordning nr. 1186/2009, hvis anvendelse er omhandlet i tvisten i hovedsagen, men ligeledes andre bestemmelser i denne forordning (jf. punkt 28 i det foreliggende forslag til afgørelse).

9 — Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at »[i] de præmisser fra Gerechtshof, hvor det anføres, at det ikke entydigt kan fastslås, hvor [X] havde midtpunktet for sine interesser, forudsættes det, at de omstændigheder, der fører til at antage, at den pågældende har (beholdt) sit sædvanlige opholdssted i Nederlandene, [på den ene side,] og de omstændigheder, der fører til at antage, at den pågældende har sit sædvanlige opholdssted Qatar, [på den anden side], vejer hinanden op«.

10 — I denne henseende har den nævnte ret henvist til domme Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, præmis 24-26) og Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303). Det fremhæves allerede her, at den sidstnævnte dom kun kan anvendes analogt, idet den vedrører fortolkningen af bestemmelserne i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14.6.1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2.12.1996 (EFT1997 L 28, s. 1).

11 — Den forelæggende ret nuancerer imidlertid den sidstnævnte opfattelse, idet den har præciseret, at det også kan antages, at der derfor ikke reelt er sket en flytning af det sædvanlige opholdssted i den nævnte artikels forstand, »idet opholdsstedet i tredjelandet simpelthen er opgivet«.

27. X har foreslået, at det første præjudicielle spørgsmål skal besvares med, at det i en situation som den, der er omhandlet i tvisten i hovedsagen, bør være tilladt at anvende artikel 3 i forordning nr. 1186/2009 [12]. Den nederlandske regering og Kommissionen har derimod forsvaret det synspunkt, hvorefter den nævnte forordnings bestemmelser udelukker muligheden for, at en fysisk person samtidigt kan have et sædvanligt opholdssted i såvel en medlemsstat som et tredjeland. Jeg deler denne tilgangsvinkel af de herefter anførte grunde.

2. Om nødvendigheden af at fortolke begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i forordning nr. 1186/2009

28. Som anført såvel af den forelæggende ret som af den nederlandske regering og Kommissionen, er der ingen definition af begrebet »sædvanlige opholdssted« i forordning nr. 1186/2009, hvor dette begreb ikke alene er indeholdt i artikel 3-11, som er relevante i den foreliggende sag, men også, navnlig i den franske sprogversion, i forordningens artikel 12, 13, 17 og 81. Det samme var tilfældet for forordning nr. 918/83, hvis formål ligeledes var at fastsætte en fællesskabsordning vedrørende fritagelse for import- og eksportafgifter, og som forordning nr. 1186/2009 ophævede ved en sammenskrivning af de bestemmelser, som denne tidligere retsakt indeholdt, uden ændring af indholdet heraf [13].

29. De nævnte forordningers manglende definition er så meget desto mere bemærkelsesværdig i betragtning af, at Kommissionen på den ene side havde foreslået en definition af begrebet »sædvanlige opholdssted« i sit oprindelige forslag, der førte til vedtagelsen af forordning nr. 918/83 [14], hvilket forhold jeg vil vende tilbage til senere [15], mens lovgiver på den anden side omvendt besluttede at indføre en fælles definition i direktiv 83/182 og 83/183 om afgiftsfritagelse [16], der blev vedtaget samme dag som forordning nr. 918/83.

30. Selv om Domstolen allerede har givet bidrag til definitionen af begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i direktiv 83/182 [17] og 83/183 [18], har den mig bekendt derimod endnu ikke foretaget en fortolkning af dette begreb i den forstand, hvori begrebet bliver anvendt i forordningerne om en fællesskabsordning vedrørende fritagelse for import- og eksportafgifter. Flere af Domstolens domme vedrører ganske vist fortolkningen af bestemmelser i forordning nr. 918/83 og nr. 1186/2009 og gør det navnlig muligt at indkredse det materielle anvendelsesområde for de omtrent 30 kategorier af fritagelse for import- og eksportafgifter, som er fastsat i disse instrumenter, men denne retspraksis vedrører i alle tilfælde andre begreber [19].

12 — Nærmere bestemt har X principalt gjort gældende, at han ikke havde to opholdssteder under den omhandlede periode, idet han ikke længere havde »noget »sædvanligt opholdssted« i Nederlandene«, som han »udelukkende rejste til på besøg«, og at besvarelsen af det forelagte spørgsmål derfor er rent hypotetisk. Såfremt en anden vurdering af de faktiske omstændigheder skulle blive lagt til grund, har X subsidiært påstået, at det er muligt at etablere et sædvanligt opholdssted både i en medlemsstat og i et tredjeland, og at han i det foreliggende tilfælde er berettiget til toldfritagelsen i denne artikel 3, for så vidt som det sædvanlige opholdssted, som han havde bevaret i Nederlandene, var »af mindre betydning« end hans sædvanlige opholdssted »af afgørende betydning« beliggende i Qatar.

13 — Kommissionen præciserede i sit forslag af 11.12.2008, der førte til vedtagelsen af forordning nr. 1186/2009 (KOM(2008) 842 endelig), at »[d]en nye forordning træder i stedet for de forskellige retsakter, som er indarbejdet i den [se bilag V til dette forslag]; forslaget ændrer ikke indholdet af de retsakter, der kodificeres, men er blot en sammenskrivning af dem, og der foretages *kun de formelle ændringer*, der er nødvendige af hensyn til selve kodifikationen« (fremhævet i originalen).

14 — Forslag af 12.3.1979 (KOM(79) 104 endelig).

15 — Jf. for så vidt angår den af Kommissionen foreslåede definition og den afklaring, som denne definition kan bidrage til med henblik på besvarelsen af såvel det første som det andet forelagte spørgsmål i den foreliggende sag, henholdsvis punkt 35 og 71 i det foreliggende forslag til afgørelse.

16 — Jf. de bestemmelser fra disse direktiver, som er anført i punkt 16 og 17 i det foreliggende forslag til afgørelse.

17 — Jf. bl.a. dom Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, præmis 51 ff. og den deri nævnte retspraksis), hvis kriterier for fastlæggelse af det sædvanlige opholdssted der bliver henvist til i dom Kommissionen mod Grækenland (C-156/04, EU:C:2007:316, præmis 45 og 46).

18 — Jf. dom Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251, præmis 54 ff.).

19 — Jf. bl.a. domme Universität Stuttgart (303/87, EU:C:1989:128), Schoonbroodt (C-247/97, EU:C:1998:586), Feron (C-170/03, EU:C:2005:176), Har Vaessen Douane Service (C-7/08, EU:C:2009:417), Lietuvos geležinkeliai (C-250/11, EU:C:2012:496), Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556) og Utopia (C-40/14, EU:C:2014:2389).

31. Hvad angår fremgangsmåden for den fortolkning, der skal anlægges, bemærkes, at det fremgår af Domstolens faste praksis, at det følger af såvel kravene om en ensartet anvendelse af EU-retten som af kravene i henhold til lighedsprincippet, at en bestemmelse i EU-retten, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele Den Europæiske Union, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning [20].

32. Forordning nr. 1186/2009 indeholder imidlertid ingen definition af begrebet »sædvanligt opholdssted«, som navnlig anvendes i forordningen ved fastlæggelsen af betingelserne for anvendelse af artikel 3 ff., men den indeholder heller ikke nogen udtrykkelig henvisning til national ret med henblik på at fastlægge betydningen af disse ord. Ved anvendelsen af alle bestemmelser i denne forordning skal det nævnte begreb derfor anses for at udgøre et selvstændigt EU-retligt begreb. Denne tilgangsvinkel bekræftes af det synspunkt, som Domstolen allerede har anlagt for så vidt angår bestemmelserne i forordning nr. 918/83, der er blevet erstattet ved forordning nr. 1186/2009, hvilke bestemmelser heller ikke indeholdt nogen definition af de heri anvendte begreber [21].

33. Selv om det med henblik på at anlægge en fortolkning af det nævnte selvstændige begreb vil være nødvendigt at tage hensyn til den sammenhæng, hvori de her relevante bestemmelser indgår, og til de med bestemmelserne forfulgte mål, vil jeg ikke desto mindre indledningsvis anføre nogle oplysninger til brug for analysen, der kan udledes af ordlyden af disse bestemmelser, idet de forekommer mig særligt betydningsfulde i den foreliggende sag.

3. Om ordlydsfortolkningen af de relevante bestemmelser

34. Som Kommissionen med rette har anført, gør den måde, hvorpå de relevante bestemmelser i forordning nr. 1186/2009 er affattet, det under ingen omstændigheder muligt at konkludere, at det med henblik på anvendelsen af fritagelsen i forordningens artikel 3 er muligt samtidigt at have sædvanligt opholdssted i en medlemsstat og i et tredjeland, idet ikke alene den nævnte artikel 3 men også artikel 4, 5, 7, 9, 10 og 11 [22] på sammenhængende vis anvender ordene »sædvanligt opholdssted« i ental. Det tilføjes, at det samme gælder alle de øvrige artikler i forordning nr. 1186/2009, som indeholder dette begreb [23], og dette er tilfældet for samtlige sprogversioner af den nævnte forordning [24].

35. I denne henseende bemærkes ligeledes, at Kommissionen i sit oprindelige forslag, der førte til vedtagelsen af forordning nr. 918/83 [25], havde foreslået en definition af begrebet »sædvanligt opholdssted« [26], som ikke blev indsat i den endelige version af forordningen, og affattet en række bestemmelser, der henviste til dette begreb [27], idet den allerede dengang kun benyttede ental.

36. Disse betragtninger af grammatisk karakter bekræftes af mere væsentlige forhold. Flere formuleringer i artikel 3-11 i forordning nr. 1186/2009 styrker således min opfattelse af, at det ikke kan antages, at en fysisk persons »sædvanlige opholdssted« i denne forordnings forstand kan befinde sig samtidigt i en medlemsstat og i et tredjeland med henblik på anvendelsen af disse artikler.

20 — Jf. bl.a. domme Seattle Genetics (C-471/14, EU:C:2015:659, præmis 23 ff.) og Axa Belgium (C-494/14, EU:C:2015:692, præmis 21 ff.).

21 — Jf. domme Feron (C-170/03, EU:C:2005:176, præmis 26 ff.) og Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, præmis 22 ff.).

22 — Artikel 6 og 8 er ikke opregnet i denne liste, for så vidt som de vedrører fastlæggelsen af de personlige ejendele, der er udelukket fra eller omfattet af fritagelsen, og ikke indeholder begrebet »sædvanlige opholdssted«.

23 — Dvs., og særligt for så vidt angår den franske sprogversion, den nævnte forordnings artikel 12, 13, 17 og 81.

24 — Jf. foruden den franske sprogversion bl.a. sprogversionerne på spansk (»residencia normal«), dansk (»sædvanligt opholdssted«), tysk (»gewöhnlichen Wohnsitz«), engelsk (»normal place of residence«), italiensk (»residenza normale«), nederlandsk (»normale verblijfplaats«), portugisisk (»residência habitual«), rumænsk (»reședința obișnuită«) og svensk (»normala bostad«).

25 — Det ovenfor nævnte forslag (KOM(79) 104 endelig).

26 — Jf. det nævnte forslags artikel 4, stk. 2, som er nævnt i punkt 71 i det foreliggende forslag til afgørelse.

27 — Jf. det nævnte forslags artikel 5, 6, 10-12, 14, 16, 17, 20 og 71.

37. Indledningsvis deler jeg den nederlandske regerings analyse, hvorefter ordlyden af den nævnte artikel 3 indebærer, at den herved fastsatte ret til fritagelse alene omfatter det tilfælde, hvor et sædvanligt opholdssted *flyttes* fra et tredjeland til Unionens toldområde, men ikke den situation, hvor en person allerede har sit sædvanlige opholdssted i en medlemsstat og derfor på dette område. Det af lovgiver benyttede begreb »flytter« forudsætter nemlig nødvendigvis – om ikke andet så på et etymologisk plan – at dette opholdssted bliver flyttet mellem et sted beliggende uden for Unionen og et sted beliggende inden for Unionen. Kravet om en sådan bevægelse følger ligeledes af overskriften på det kapitel, som indeholder nævnte artikel 3-11.

38. Ordlyden af artikel 4 bekræfter denne analyse, idet der heri henvises til de ejendele, som har været benyttet af den pågældende »på det *tidligere* sædvanlige opholdssted i mindst seks måneder, inden den pågældende ophørte med at have sit sædvanlige opholdssted i dette *tredjeland*«, og som også vil blive benyttet på den pågældendes »*nye* sædvanlige opholdssted« [28], hvilke affattelser efter min opfattelse leder til, at der kun kan være et enkelt »sædvanligt opholdssted« ad gangen i denne forordnings forstand.

39. Tilsvarende fremgår det på ingen måde af artikel 7 og 9-11, hvori dette begreb er anvendt, at det under én og samme periode skulle være muligt at have flere sædvanlige opholdssteder samtidigt uden for og inden for Unionens toldområde. Efter min opfattelse markerer disse bestemmelser tværtimod en klar sondring mellem etableringen af den pågældendes sædvanlige opholdssted først uden for dette område, og derefter på dette område.

40. En ordlydsfortolkning af de bestemmelser i forordning nr. 1186/2009, som er relevante i den foreliggende sag, fører mig således til indledningsvis at besvare det første led af den forelæggende rets første spørgsmål benægtende. Denne prima facie-konklusion bekræftes af såvel opbygningen af som formålet med disse bestemmelser.

4. Om den kontekstuelle fortolkning af de relevante bestemmelser

41. Det fremgår af anden og tredje betragtning til forordning nr. 1186/2009, sammenholdt med dens artikel 1 [29], at udgangspunktet fortsat er en samlet afgiftspålægning af flytningen af ejendele, der ligesom i tvisten i hovedsagen flyttes til Unionens område. Det er kun undtagelsesvis, at bestemte ejendele, der indføres til Unionen, »på grund af særlige omstændigheder« [30], som er »klart afgrænsede«, kan undslippe at blive pålagt told i henhold til den nævnte forordning.

42. Der indrømmes derefter en fritagelse til den pågældende, som har ansøgt herom, under forudsætning af, at den omhandlede indførsel er sket i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i denne forordning. De gunstige foranstaltninger, som træffes i henhold til en fritagelse, er særegne derved, at de dels ikke er almengyldige, dels er endelige [31].

28 — Min fremhævelse.

29 — Det fremgår af artikel 1 i forordning nr. 1186/2009, at der ved forordningen »fastlægges de tilfælde, hvor der på grund af særlige omstændigheder indrømmes fritagelse for importafgifter, eksportafgifter og foranstaltninger vedtaget på grundlag af traktatens artikel 133, når varer enten bringes i fri omsætning eller udføres fra Fællesskabets toldområde«.

30 — Denne restriktive affattelse var ligeledes indeholdt i den tidligere artikel 184 i toldkodeksen (jf. Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12.12.1992 om indførelse af en EF-toldkodeks, EFT L 302, s. 1), som udgjorde det retlige grundlag for fællesskabslovgivers indgreb på området for fritagelser for import- eller eksportafgifter, hvilke fritagelser var opregnet blandt de såkaldte »begunstigede« transaktioner (afsnit VI).

31 — Således som det er anført i punkt 1 i begrundelsen for det ovenfor nævnte forslag (KOM(79) 104 endelig), adskiller dette toldfritagelserne fra henholdsvis afgiftsfritagelse – idet toldafgifterne fortsat finder anvendelse på varer indført i andre øjemed eller af andre personer end dem, som er omhandlet af fritagelsesforanstaltningen – og afgiftssuspension, som er en midlertidig foranstaltning.

43. Da fritagelsen for importafgifter således er en metode, der gør det muligt definitivt at annullere afgiftspålægningen af ejendele, som er blevet indført med henblik på formål, der er præcist defineret af EU-lovgiver, er jeg af den opfattelse, at betingelserne for anvendelse af en sådan undtagelse i princippet skal fortolkes strengt [32]. De nævnte betingelser kan imidlertid ikke affattes på en så streng måde, at der ville være en risiko for, at toldfritagelsen mistede sin effektive virkning, navnlig når indrømmelsen heraf afhænger af forhold, som er knyttet til de pågældende personers privatliv [33]. Dette gælder særligt for fortolkningen af artikel 3 ff. i forordning nr. 1186/2009, hvilke forudsætter en faktisk flytning af det sædvanlige opholdssted fra et tredjeland til en medlemsstat, for at den pågældendes ejendele kan fritages.

44. I denne henseende bemærkes, således som den forelæggende ret har anført i den foreliggende sag, at Domstolen allerede har udelukket muligheden for, at en person samtidigt har to sædvanlige opholdssteder på to forskellige medlemsstaters område, men dette dog alene med henblik på anvendelsen af forordning nr. 1408/71. For at begrunde sin afgørelse bemærkede Domstolen bl.a., at det modsatte synspunkt, hvorefter det er muligt at have flere bopæle, ville fratage de bestemmelser i den nævnte forordning, der fastsætter opholdsstedet som tilknytningsfaktoren med henblik på fastlæggelsen af den lovgivning, der skal finde anvendelse i forbindelse med dette instrument, enhver effektiv virkning [34]. Endvidere er jeg af den opfattelse, at det ville være i strid med rationalet bag den fritagelsesordning, der er fastsat i artikel 3 ff. i forordning nr. 1186/2009, såfremt det var muligt at have flere såkaldte sædvanlige opholdssteder.

5. Om den teleologiske fortolkning af de relevante bestemmelser

45. Det fremgår af tredje betragtning til forordning nr. 1186/2009, som i det væsentlige gengiver anden betragtning til forordning nr. 918/83, at de ved disse retsakter fastsatte toldfritagelser er begrundet i den omstændighed, at det er tilladt ikke at pålægge varer indført til Unionens område importafgifter, »hvor der på grund af de særlige omstændigheder, hvorunder varerne indføres, ikke er behov for at anvende de sædvanlige foranstaltninger til beskyttelse af økonomien«. Det fremgår af forarbejderne til forordning nr. 918/83, at det blev antaget, at i de tilfælde, hvor de specifikke omstændigheder fastsat ved dette instrument er opfyldt, »[er] de varer, der afgiftsfritages, varer, der indføres under sådanne omstændigheder, at de ikke kan udsætte tilsvarende EF-produkter for nogen reel konkurrence eller være årsag til, at medlemsstaterne mister indtægter i form af manglende betaling af skatter« [35].

46. Muligheden for at have to sædvanlige opholdssteder, således som den forelæggende ret har overvejet, kan ganske vist i sig selv synes at være i overensstemmelse med disse hensyn, eftersom det i en sådan situation ikke synes at være tvingende nødvendigt at anvende foranstaltninger til beskyttelse af Unionens økonomi. Jeg er imidlertid af den opfattelse, at den situation, hvor en person kan have sit såkaldte sædvanlige opholdssted både i en medlemsstat og i et tredjeland, og den pågældende indfører sine personlige ejendele til Unionens område på det tidspunkt, hvor han ophører med at opholde sig i dette tredjeland, ikke svarer til den situation, som er omhandlet i artikel 3 ff. i forordning nr. 1186/2009.

32 — Jf. analogt dom Schoonbroodt (C-247/97, EU:C:1998:586, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis), hvori Domstolen fastslog, at bestemmelser om toldsuspension »skal fortolkes indskrænkende og i overensstemmelse med deres ordlyd, hvorfor det ikke er muligt at anvende dem på produkter, som ikke er nævnt i bestemmelserne, og herved gå ud over deres ordlyd«.

33 — Det Økonomiske og Sociale Udvalg anførte i punkt 1.4 i sin udtalelse om det forslag til forordning, der førte til vedtagelsen af forordning nr. 918/83 (EFT 1980, C 72, s. 20), at »[m]an burde således få det til at fremgå meget klart, at der er tale om problemer, der vedrører enkeltpersoners eller familiers almindelige tilværelse, og som derfor ikke bør behandles restriktivt«, hvilket citat ligeledes er anført i dom Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, præmis 26).

34 — Dom Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303, præmis 48 ff.).

35 — Den ovenfor nævnte udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg (punkt 1.4). I punkt 4 i begrundelsen til det ovenfor nævnte forslag (KOM(79) 104 endelig) er det endvidere anført, at der kan indrømmes fritagelse for indførsel af løsøre, der benyttes af personer, som kommer for at etablere sig i et land, idet en sådan indførsel ikke hæmmer den nationale fremstilling af tilsvarende varer, for så vidt som den foretages helt uden handelsmæssige hensyn.

47. Efter at være blevet anmodet om en fortolkning af bestemmelserne i forordning nr. 918/83 har Domstolen nemlig fastslået, at »de formål, som EU-lovgiver forfulgte ved vedtagelsen af forordningen […], [bestod] i at lette dels etableringen af et nyt opholdssted i medlemsstaterne, dels arbejdet for medlemsstaternes toldmyndigheder« [36]. Det fremgår således, at lovgiver ved at vedtage de fællesfritagelser for importafgifter, der er indført ved denne forordning, ikke alene greb ind for at tilgodese interesserne hos de personer, som skulle have erlagt toldafgifter ved deres etablering i en medlemsstat, men også med henblik på at gøre opgaven lettere for de statslige myndigheder, der er blevet betroet kontrollen med afgiftspålægningen af de i denne forbindelse indførte varer. Samtlige disse betragtninger kan efter min opfattelse overføres til forordning nr. 1186/2009, idet der mindes om, at denne blot har videreført bestemmelserne i bl.a. forordning nr. 918/83.

48. Hvad i det foreliggende tilfælde angår den eventuelle mulighed for, at en person kan have et »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i forordning nr. 1186/2009 både i en medlemsstat og i et tredjeland, er jeg ligesom Kommissionen af den opfattelse, at det, som Kommissionen betegner som »en fuldstændig tilbagevenden til et sædvanligt opholdssted i medlemsstaten«, ikke opfylder det ovenfor nævnte mål, der består i at fremme etableringen af et nyt opholdssted i en medlemsstat. For det tilfælde, at en person forlader det ene af sine to såkaldte sædvanlige opholdssteder, nemlig det, der er beliggende i et tredjeland, for fremover udelukkende at bo på det andet, nemlig det, som *allerede er etableret i en medlemsstat*, vil der som sådan ikke være tale om en reel *flytning af det sædvanlige opholdssted* til Unionens toldområde, således som det er påkrævet i henhold til denne forordnings artikel 3 ff.

49. Det fremgår af internationale tekster, som blandt andre kilder [37] har inspireret EU-lovgiver, at det afgørende element for at begrunde en fritagelse for importafgifter under omstændigheder som de i nævnte artikel 3 omhandlede er den omstændighed, at en fysisk person indfører ejendele i forbindelse med en flytning af sit væsentlige levested, der afhængig af kilderne benævnes bopæl eller sædvanligt opholdssted, fra det land, hvorfra disse ejendele er eksporteret, til det land, hvortil de indføres [38].

50. Jeg er følgelig af den opfattelse, at det første præjudicielle spørgsmåls første led skal besvares med, at forordning nr. 1186/2009 skal fortolkes således, at det er udelukket, at en fysisk person kan have sit sædvanlige opholdssted samtidigt i en medlemsstat og i et tredjeland, navnlig med henblik på anvendelsen af toldfritagelsen i forordningens artikel 3.

6. Om det første præjudicielle spørgsmåls andet led

51. Da jeg således foreslår, at det første spørgsmåls første led skal besvares benægtende, er jeg af den opfattelse, at det er ufornødent at besvare dette spørgsmåls andet led, som vedrører en eventuel anvendelse af den nævnte artikel 3 på de personlige ejendele, der flyttes til Unionen, når den pågældende ophører med at befinde sig på det af de såkaldte sædvanlige opholdssteder, som er beliggende i et tredjeland, idet den forelæggende ret udelukkende har fremsat denne sidstnævnte forespørgsel subsidiært for det tilfælde, at det var muligt at have to »sædvanlige opholdssted[er]« i denne forordnings forstand.

36 — Dom Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, præmis 24). De nævnte mål blev med denne samme affattelse anført af generaladvokat Poiares Maduro i forslag til afgørelse Feron (C-170/03, EU:C:2004:312, præmis 74) under henvisning til generaladvokat Saggios forslag til afgørelse Heinonen (C-394/97, EU:C:1999:10, præmis 16).

37 — Jf. punkt 5 og 7 i begrundelsen til det ovenfor nævnte forslag (KOM(79) 104 endelig) og fjerde betragtning til forordning nr. 918/83, hvis indhold er blevet gengivet i femte betragtning til forordning nr. 1186/2009.

38 — Det fremgår således af anbefalingen af 5.12.1962 fra Toldsamarbejdsrådet (nu Verdenstoldorganisationen) vedrørende indrømmelse af toldfritagelse for løsøre indført i forbindelse med flytning af opholdssted (dokumentet er tilgængeligt på følgende webside: http://www.wcoomd.org/en/about-us/legal-instruments/recommendations/pf_recommendations/pfrecomm24freeadminresidence.aspx?p=1), at denne tekst er blevet vedtaget med henblik på at »facilitate the transfer of residence by natural persons from one country to another«, og at den stærkt anbefaler at »allow admission free of import duties and taxes and free of economic import prohibitions and restrictions in respect of removable articles imported by a natural person on transfer of his residence to the country of importation« (min fremhævelse).

52. I denne sammenhæng vil jeg blot fremhæve den omstændighed, at den nævnte mulighed forekommer mig at være uforenelig med det væsentlige kriterium, som er fastsat i denne artikel 3, og hvorefter de »fysiske personer, der [anmoder om at blive indrømmet den pågældende fritagelse,] *flytter deres sædvanlige opholdssted til Fællesskabets toldområde*« [39]. Efter min opfattelse forudsætter en sådan ordlyd nemlig nødvendigvis en flytning af et enkelt opholdssted fra et tredjeland til en medlemsstat. Denne situation adskiller sig imidlertid fra den situation, der ville opstå, såfremt en person skulle kunne forlade sit sædvanlige opholdssted beliggende i et tredjeland for fremover udelukkende at etablere sig på sit angivelige andet sædvanlige opholdssted, som allerede er beliggende i en medlemsstat, således som den forelæggende ret har foreslået [40]. For så vidt som denne person ikke fuldt ud opfylder det nævnte kriterium, kan den pågældende ikke påberåbe sig den ret til fritagelse, som denne artikel hjemler.

B – *Om de kriterier, der gør det muligt at fastlægge en fysisk persons sædvanlige opholdssted som omhandlet i forordning nr. 1186/2009*

1. Indledende bemærkninger

53. Det andet præjudicielle spørgsmål er forelagt for det tilfælde, at Domstolen, som jeg foreslår, fortolker bestemmelserne i forordning nr. 1186/2009 således, at de udelukker muligheden for, at en fysisk person kan have to sædvanlige opholdssteder i disse bestemmelsers forstand.

54. Den forelæggende ret ønsker – henset til den appellerede afgørelse og de anbringender, som X har gjort gældende til støtte for sin appel – oplysning om de kriterier, som med henblik på anvendelsen af denne forordning skal lægges til grund ved udpegelsen af det land, hvor en persons sædvanlige opholdssted befinder sig under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, dvs. når den pågældende i en given periode har haft såvel et personligt som et erhvervsmæssigt tilhørsforhold til et tredjeland og kun har haft et personligt tilhørsforhold til en medlemsstat. Med dette spørgsmål anmodes Domstolen nærmere bestemt om at definere begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i forordning nr. 1186/2009 og navnlig om at præcisere de bedømmelseskriterier, som skal veje tungest i tilfælde af, at der er forskellige tilknytningsfaktorer.

55. Den forelæggende ret har som begrundelse for sit spørgsmål anført, at Domstolen allerede har analyseret begrebet »sædvanligt opholdssted« i forbindelse med fortolkningen af direktiv 83/182 og 83/183, der er nævnt ovenfor, og som vedrører skattefritagelser, og ikke toldfritagelser. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om og i hvilket omfang de i disse to direktiver indeholdte elementer til definition af begrebet »sædvanligt opholdssted« – navnlig for så vidt angår afvejningen af det private og det erhvervsmæssige tilhørsforhold – og Domstolens domme herom [41] er relevante med henblik på at fastsætte det sædvanlige opholdssted som omhandlet i forordning nr. 1186/2009. Til støtte for sin tvivl har den forelæggende ret anført, at formålet med de nævnte direktiver adskiller sig

39 — Min fremhævelse.

40 — I tråd med dette ræsonnement har den nederlandske regering subsidiært gjort gældende, at såfremt Domstolen fastslår, at artikel 3 i forordning nr. 1186/2009 gør det muligt at have et sædvanligt opholdssted både i en medlemsstat og i et tredjeland, ville dette ikke af den grund betyde, at den pågældende person er berettiget til den i denne artikel fastsatte toldfritagelse, idet den nævnte regering har anført, at det sædvanlige opholdssted beliggende i tredjelandet for det første i en sådan situation ville være blevet *opgivet* og ikke flyttet til Unionens toldområde, og idet det sædvanlige opholdssted beliggende i medlemsstaten for det andet ville være blevet *bevaret* og ikke være blevet etableret dér.

41 — Den nævnte ret har henvist til domme Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160), Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407) og Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251).

fra formålet med forordningen, og bemærket, at tvisten i hovedsagen adskiller sig fra de tvister, der førte til de sager, som tidligere er blevet indbragt for Domstolen, idet den berørte i den foreliggende sag alene har haft et erhvervsmæssigt tilhørsforhold til det pågældende tredjeland, og ikke også til den pågældende medlemsstat [42].

56. X er af den opfattelse, at besvarelsen af det andet præjudicielle spørgsmål netop bør være i tråd med de domme fra Domstolen, hvori begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i direktiv 83/182 og 83/183 er blevet fortolket, med den begrundelse, at forordning nr. 1186/2009 indskriver sig i samme sammenhæng og stort set forfølger det samme mål som disse direktiver, idet dens artikel 3 også omfatter flytningen af personlige ejendele, der er tiltænkt privatpersoner. Den nederlandske regering er tilsvarende af den opfattelse, at det private tilhørsforhold i overensstemmelse med de nævnte domme skal vægtes tungere, og at det tilkommer den nationale ret at fastsætte det opholdssted, hvor dette tilhørsforhold vejer tungest, på grundlag af faktiske omstændigheder, som den har opregnet på en ikke-udtømmende liste, der er inspireret af denne retspraksis [43].

57. Kommissionen er derimod af den opfattelse, at definitionen af begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i direktiv 83/182 og 83/183 og fortolket af Domstolen ikke kan overføres til den foreliggende sag. Kommissionen foreslår, at det nævnte begreb i denne forordnings forstand skal defineres således, at det »i princippet svarer til det sted, hvor den pågældende faktisk opholder sig det meste af året«. Det er alene subsidiært, og kun i de tilfælde, hvor det ikke synes klart, at det sidstnævnte sted er et tredjeland, at der skal tages hensyn til den omstændighed, at den pågældendes væsentlige personlige tilhørsforhold er til en medlemsstat.

58. Jeg er af den opfattelse, at med henblik på anvendelsen af forordning nr. 1186/2009 skal begrebet »sædvanligt opholdssted« forstås selvstændigt, ikke alene i forhold til medlemsstaternes nationale ret [44], men ligeledes i forhold til de definitioner af dette begreb eller af lignende begreber, der er indeholdt i andre EU-retsakter, således som disse er blevet fastslået i Domstolens praksis.

2. Om en eventuel fortolkning af begrebet »sædvanligt opholdssted« i lyset af andre EU-retlige retsakter

59. Såvel direktiv 83/182 som direktiv 83/183, der begge er blevet vedtaget på området for skattefritagelser, fastslår i modsætning til forordning nr. 1186/2009 udtrykkeligt det, der skal forstås ved begrebet »sædvanligt opholdssted«, i henholdsvis artikel 7, stk. 1, og artikel 6, stk. 1 [45]. Det skal fremhæves, at lovgiver kun har givet disse oplysninger »med henblik på anvendelsen« af disse direktiver, og ikke generelt i EU-retten [46]. Kommissionen har med rette anført, at såfremt lovgiver

42 — I denne henseende har den forelæggende ret henvist til dom Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, præmis 52 og 53), men den har imidlertid anført, at forordning nr. 1186/2009 ikke indeholder nogen bestemmelse, der kan sammenlignes med artikel 7, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 83/182, hvorefter det private tilhørsforhold under visse omstændigheder skal vægtes tungere, og den nævnte ret er af den opfattelse, at der i den foreliggende sag desuden ikke foreligger sådanne omstændigheder.

43 — Under henvisning til præmis 55 i dom Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407) har denne regering heraf udledt, at den nationale ret skal tage hensyn til »navnlig[,] hvor han fysisk befinder sig, hvor hans familiemedlemmer fysisk befinder sig, om der foreligger en bopæl, hvor børnene faktisk går i skole, stedet for udøvelsen af erhvervsmæssig virksomhed, det sted, hvor hans formueinteresser befinder sig, tilknytningen til offentlige myndigheder og sociale organer, for så vidt som disse momenter er udtryk for personens vilje til at gøre tilknytningsstedet varigt, på grund af en kontinuitet, som er baseret på livsvaner og udviklingen af normale og erhvervsmæssige relationer«. Den nævnte regering har hertil føjet, at der skal tages hensyn til »oplysninger såsom det land, hvor der opspares pension, det land, hvor arbejdsgiveren har hjemsted, og det land, hvor sygeforsikringen er blevet tegnet«.

44 — Jf. punkt 31 ff. i det foreliggende forslag til afgørelse.

45 — Disse bestemmelsers ordlyd er gengivet i punkt 16 og 17 i det foreliggende forslag til afgørelse.

46 — Henset til såvel overskriften på de nævnte artikler (»Almindelige regler for fastsættelse af bopæl«) som forarbejderne til disse direktiver (jf. bl.a. for så vidt angår direktiv 83/183 artikel 8 i Kommissionens forslag, KOM(1975) 528 endelig, EFT C 267, s. 11) forekommer det mig, at definitionerne af det nævnte begreb hovedsageligt er blevet indsat for at supplere den nu i de nævnte artiklers stk. 2 fastsatte opregning af de bevismidler, som de berørte kan gøre brug af med henblik på at godtgøre, hvor deres opholdssted befinder sig.

havde ønsket at anvende en tilsvarende definition med henblik på anvendelsen af forordning nr. 1186/2009, havde lovgiver gjort dette, og dette ville have været så meget desto mere naturligt, eftersom forordning nr. 918/83, der er videreført ved sidstnævnte forordning, blev vedtaget samme dag som disse to direktiver.

60. Foruden direktiv 83/182 og 83/183, hvortil den forelæggende ret har henvist, skal det bemærkes, at begrebet »sædvanligt opholdssted« også har været genstand for en definition, der er affattet med en tilsvarende ordlyd, i direktiver, som er vedtaget efterfølgende på området for udstedelse og forvaltning af kørekort [47]. Domstolen har præciseret, at overholdelsen af det krav om sædvanlig bopæl, der er fastsat i de sidstnævnte direktiver, var et væsentligt forhold i den ordning, som er indført ved disse for at bekæmpe misbrug knyttet til det, som Domstolen har benævnt »kørekortsturisme«, og for at lette kontrollen [48]. Det fremgår således, at når lovgiver har ønsket at anvende den samme definition af det nævnte begreb som den, der er indeholdt i direktiv 83/182 og 83/183, herunder på et helt andet område end beskatning, har denne gjort dette udtrykkeligt.

61. Under alle omstændigheder er det udelukkende inden for rammerne af anvendelsesområdet for direktiv 83/182 og 83/183, at Domstolen har givet en række præciseringer vedrørende de heri indeholdte definitioner. Den har bl.a. fastslået, at det fremgår af hvert af disse direktiver, at »[d]et sædvanlige opholdssted skal forstås som det sted, hvor den pågældende har oprettet det varige midtpunkt for sine interesser«, at »[k]riteriet om varighed henviser til den betingelse, at personen sædvanligvis skal opholde sig på det pågældende sted i mindst 185 dage pr. kalenderår«, og at det sædvanlige opholdssted ikke alene skal fastlægges i lyset af »samtlige relevante momenter«, men også i lyset af formålet med det pågældende direktiv [49].

62. Det fremgår af præamblerne til direktiv 83/182 og 83/183, at hovedformålet med disse er at fremme udøvelsen af privatpersoners frie bevægelighed inden for Unionen ved at fjerne de afgiftsmæssige hindringer ved indførsel i en medlemsstat af personlige ejendele, der befinder sig i en anden medlemsstat [50]. Dette formål svarer ikke til de formål, der er omhandlet i forordning nr. 1186/2009 [51], idet forordningen ikke vedrører flytning af ejendele mellem medlemsstater, men mellem en medlemsstat og et tredjeland, hvilket er den eneste situation, hvor foranstaltninger til beskyttelse af Unionens økonomi, der begrunder toldpålæg, sædvanligvis finder anvendelse [52], således som den forelæggende ret med rette har anført.

63. En anden grund til, at forståelsen af sædvanligt opholdssted i de nævnte direktivers forstand ikke forekommer mig at kunne overføres til fortolkningen af forordning nr. 1186/2009, end ikke som subsidiær inspirationskilde, er, at de retsområder, der omfattes af disse to kategorier af retsakter, er forskellige, selv om de frembyder ligheder. Det er ganske vist korrekt dels, at skattefritagelser og toldfritagelser har det til fælles, at de tilsigter at fritage de heraf omfattede ejendele for enhver beskatning, dels at der i lovgivningsarbejdet er blevet givet udtryk for ønsket om at forbedre paralleliteten mellem de bestemmelser, som finder anvendelse på skatteområdet, og de bestemmelser,

47 — Rådets første direktiv 80/1263/EØF af 4.12.1980 om indførelse af et EF-kørekort (EFT L 375, s. 1) indeholdt allerede begrebet »bopæl« flere steder, men definerede ikke dette. Artikel 9 i Rådets direktiv 91/439/EØF af 29.7.1991 om kørekort (EFT L 237, s. 1) rådede bod på denne tavshed [(o.a.: den nævnte artikel definerer begrebet »sædvanlig bopæl«)]. Denne definition er blevet gengivet i artikel 12 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/126/EF af 20.12.2006 (EUT L 403, s. 18), der ophævede det foregående direktiv.

48 — Jf. bl.a. domme Grasser (C-184/10, EU:C:2011:324, præmis 27), Hofmann (C-419/10, EU:C:2012:240, præmis 70 og 76) og Nīmanis (C-664/13, EU:C:2015:417, præmis 36 ff.)

49 — For så vidt angår direktiv 83/182, jf. domme Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160, præmis 17 ff.) og Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, præmis 51 ff.), og for så vidt angår direktiv 83/183, jf. dom Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251, præmis 54 ff.).

50 — Jf. domme Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160, præmis 13), Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, præmis 58) og Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251, præmis 53).

51 — Jf. punkt 45 ff. i det foreliggende forslag til afgørelse.

52 — Jf. anden og tredje betragtning til forordning nr. 1186/2009.

der finder anvendelse på toldområdet [53]. Ikke desto mindre kan disse to kategorier af fritagelser ikke helt sidestilles, navnlig da spørgsmålet om en eventuel indrømmelse af fritagelse på toldområdet pr. definition kun opstår i forhold til ejendele hidrørende fra et tredjeland, men også fordi deres indgrebsmåde og virkninger er forskellige [54].

64. Endelig skal det fremhæves, at såfremt samtlige disse kriterier for fastlæggelse af et sædvanligt opholdssted, der udledes såvel af direktiv 83/182 og 83/183 som retspraksis herom, blev overført med henblik på anvendelsen af forordning nr. 1186/2009, ville dette risikere at medføre, at den effektive virkning af denne forordnings artikel 3 ff. bringes i fare, for så vidt som det ville have den praktiske konsekvens, at adgangen til den toldfritagelse, der navnlig i unionsborgernes interesse er fastsat i disse bestemmelser, ville blive væsentlig mere vanskelig, end lovgiver havde ønsket [55].

65. Efter min opfattelse følger det for det første af disse betragtninger, at den særlige regel, hvorefter det sted, som den berørte har sit private tilhørsforhold til, skal vægtes tungere, når det er umuligt at fastslå, hvor det varige midtpunkt for den pågældendes interesser befinder sig, kun kan være afgørende i den situation, hvor den pågældende som anført i de relevante bestemmelser i direktiv 83/182 og 83/183 »skiftevis [har taget] ophold på forskellige steder i to eller flere medlemsstater« [56]. Jeg er nemlig ligesom Kommissionen af den opfattelse, at det af lovgiver således foretagne valg skal finde anvendelse, når det skal fastslås, hvilken af de forskellige berørte medlemsstater der kan opkræve afgiften af de pågældende ejendele, dvs. med henblik på fordelingen af beskatningskompetencen inden for Unionen, men ikke når den pågældende både har boet i en medlemsstat og i et tredjeland.

66. For det andet synes den referenceperiode, der er fastsat i direktiv 83/182 og 83/183, og hvorefter det sædvanlige opholdssted i princippet er det sted, hvor den pågældende opholder sig »mindst 185 dage pr. kalenderår«, dvs. mere end halvdelen af hvert af de relevante år, ikke hensigtsmæssig på området for toldfritagelser. Jeg vil gøre rede for mit forslags indhold senere [57], men jeg anfører allerede her, at det er min opfattelse, at selv om kriteriet vedrørende andelen af en persons ophold i et land er relevant, er et kriterium knyttet til antallet af dage i kalenderåret derimod ikke fuldt ud egnet i forhold til spørgsmålet om en eventuel fritagelse for toldafgifter.

67. Jeg er derfor af den opfattelse, at de elementer vedrørende begrebet »sædvanligt opholdssted«, der er indeholdt i de ovenfor nævnte direktiver, således som disse er blevet fortolket af Domstolen, ikke kan overføres til den foreliggende sag, hverken som sådan eller endog analogt, henset til forskellene i såvel ordlyd som formål og område, der adskiller forordning nr. 1186/2009 fra de nævnte direktiver.

53 — Jf. den ovenfor nævnte udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg (punkt 1.8), begrundelsen til forslag fra Kommissionen (KOM(2007) 614 endelig, s. 2 og 3), der førte til vedtagelsen af Rådets forordning (EF) nr. 274/2008 af 17.3.2008 (EUT L 85, s. 1), som ændrede forordning nr. 918/83 og blev kodificeret ved forordning nr. 1186/2009, og Théodore Georgopoulos, »La franchise douanière, Le droit douanier communautaire entre cohérence et flexibilité«, *R.A.E.*, 2005, nr. 4, s. 608.

54 — Jf. Claude J. Berr og Henri Trémeau, »*Le droit douanier communautaire et national*«, Economica, Paris, 2006, punkt 157, og Christophe Soulard, »Union douanière, Taxation des marchandises«, *Jurisclasseur Europe*, hæfte 504, 2007, punkt 124.

55 — Det er med rette blevet anført, at »[e]ftersom den frie bevægelighed for EU-borgere […] er blevet ophøjet til et grundlæggende princip i fællesskabsretten, ville det være absurd, at disse borgere ville blive mødt af en alt for usmidig toldordning, når de vender tilbage til eller etablerer sig (for første gang) inden for Unionen. Selv om forordning nr. 918/83 ikke forbeholder europæiske statsborgere nogen særlig fritagelse, ville de være nærmest til at være omfattet af sådanne fritagelser[, der er knyttet til omstændigheder i privatlivet]« (jf. Théodore Georgopoulos, nævnt ovenfor, s. 607). Jf. også punkt 77 i det foreliggende forslag til afgørelse.

56 — I medfør af artikel 7, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 83/182 og artikel 6, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 83/183 »[anses en] person, som ikke har erhvervsmæssigt og privat tilhørsforhold til samme sted, og som derfor er nødsaget til skiftevis at tage ophold på forskellige steder i to eller flere medlemsstater, […] for at have sædvanligt opholdssted på stedet for det private tilhørsforhold«.

57 — Jf. punkt 74 ff. i det foreliggende forslag til afgørelse.

68. For fuldstændighedens skyld bemærkes, at begreber, der er beslægtet med begrebet »sædvanligt opholdssted [(résidence normale)]«, og som er fastsat på flere EU-retlige områder, også er blevet fortolket af Domstolen. Jeg vil her kort særligt henvise til de domme, som vedrører begreberne »bopæl [(résidence)]« og »normalt [(normalement)]« som omhandlet i forordning nr. 1408/71 [58] og begrebet »sædvanligt opholdssted [(résidence habituelle)]«, der bl.a. er indeholdt i den såkaldte Bruxelles IIa-forordning [59] uden at være defineret heri [60].

69. Det fremgår af denne retspraksis, at det generelt er påkrævet, at opholdet har en grad af stabilitet, der gør det muligt ved hjælp af sådanne stedfæstelsesfaktorer at fastslå, at der er tale om tætte bånd til et land, og at Domstolen har opregnet en liste af bedømmelseskriterier alene med henblik på anvendelsen af de pågældende forordninger. Idet EU-lovgiver har fastsat disse faktorer for at kunne knytte en grænseoverskridende situation til den ene eller den anden medlemsstat, henholdsvis med hensyn til den lov, der skal finde anvendelse, og med hensyn til den kompetente domstol, indskriver de omhandlede domme sig, ligesom dommene vedrørende direktiv 83/183 og 83/183, i en sammenhæng, der adskiller sig fra den, der er tale om i den foreliggende sag, for så vidt som denne vedrører spørgsmålet, om ejendele hidrørende fra et tredjeland skal pålægges afgift i henhold til EU-retten.

70. Der skal derfor efter min opfattelse anlægges en fortolkning af begrebet »sædvanligt opholdssted«, som specifikt er tilpasset de bestemmelser i forordning nr. 1186/2009, der ønskes fortolket.

3. Om en for forordning nr. 1186/2009 særskilt definition af begrebet »sædvanligt opholdssted«

71. Indledningsvis bemærkes, at Kommissionen i sit oprindelige forslag vedrørende det, der efterfølgende blev forordning nr. 918/83 [61], med henblik på anvendelsen i dette udkast til forordning ønskede at definere begrebet »sædvanligt opholdssted« i en artikel 4, hvis indhold var analogt med indholdet af artikel 3 i forordning nr. 1186/2009. Definitionen af dette begreb, hvilket ikke blev bevaret i den endelige udgave af forordning nr. 918/83, havde følgende ordlyd: »det sted, hvor en person sædvanligvis opholder sig, dvs. det sted, hvor personen opholder sig kontinuerligt i en bestemt periode på grund af et privat eller erhvervsmæssigt tilhørsforhold hidrørende fra snævre bånd mellem den pågældende og det sted, hvor vedkommende bor«.

72. I nærværende sag er Kommissionen af den opfattelse, at det andet præjudicielle spørgsmål skal besvares således, at »[m]ed henblik på anvendelsen af artikel 3 i forordning nr. 1186/2009 er det sædvanlige opholdssted i princippet det sted, hvor den pågældende faktisk opholder sig det meste af året«. Den har afledt heraf foreslået at følge en subsidiær metode i de situationer, hvor den pågældendes væsentlige personlige tilhørsforhold knytter denne til en medlemsstat.

73. Jeg er af den opfattelse, at svaret på dette spørgsmål bør indeholde en definition af begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i forordning nr. 1186/2009, der ikke alene gælder for forordningens artikel 3, men for samtlige de bestemmelser i forordningen, hvor det nævnte begreb bliver anvendt som kriterium [62].

58 — For så vidt angår det i artikel 1, litra h), i forordning nr. 1408/71 definerede begreb »bopæl«, jf. dom Swaddling (C-90/97, EU:C:1999:96, præmis 29 og 30), og for så vidt angår det i bl.a. den nævnte forordnings artikel 14 ff. indeholdte begreb om lønnet beskæftigelse, som udøves »normalt« i en medlemsstat, jf. dom Banks m.fl. (C-178/97, EU:C:2000:169, præmis 25 ff.).

59 — Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27.11.2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1), i medfør af hvilken såvel ægtefællernes sædvanlige opholdssted som barnets sædvanlige opholdssted tjener som grundlag for flere værneting.

60 — For så vidt angår begrebet barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i Bruxelles IIa-forordningen, jf. bl.a. domme A (C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 37 ff.) og Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829,præmis 44 ff.).

61 — Det ovenfor nævnte forslag (KOM(79) 104 endelig).

62 — Jf. punkt 28 i det foreliggende forslag til afgørelse.

74. Jeg er desuden af den opfattelse, at der med henblik på at lægge til grund, at en fysisk person har etableret sit »sædvanlige opholdssted« i et tredjeland, skal kræves en tilstrækkelig opholdstid [63] og fastsættes et forholdskriterium (eller et ratiokriterium), således som Kommissionen har foreslået. Det forekommer mig nødvendigt, at den pågældende, når vedkommende ikke udelukkende har levet i dette land, i det mindste har levet dér det meste af tiden i den relevante periode. Dette tidsmæssige, matematiske og objektive kriterium har den fordel, at det ikke forudsætter en afvejning af forskellige faktuelle forhold, der til tider kan hidrøre fra subjektive betragtninger, og som kan være dels svære eller irrelevante i praksis at opregne udførligt – som foreslået af den nederlandske regering – dels kompliceret for den nationale domstole at afveje mod hinanden konkret.

75. Derimod mener jeg ikke, at den eneste referenceperiode skal være »et år«, idet et kalenderår efter min opfattelse er en ramme, der ganske vist har en interesse på skatteområdet, henset til den sædvanlige ramme for et regnskabsår eller et skatteår, men som ikke er lige så direkte egnet på toldafgiftsområdet, og navnlig med henblik på at fastlægge, om en person kan indrømmes en toldfritagelse. Jeg er af den opfattelse, at det ville være ulogisk at lade det land, hvor en persons »sædvanlige opholdssted« som omhandlet i forordning nr. 1186/2009 befinder sig, variere fra år til år eller afhænge af et årligt gennemsnit. Det, der i denne henseende forekommer mig afgørende, er den samlede periode, hvor personen har opholdt sig i et tredjeland, inden den pågældende indfører sine personlige ejendele til Unionens toldområde. Det konkrete resultat kan være et helt andet, afhængigt af om det ræsonnement, der gør det muligt at fastslå den pågældendes sædvanlige opholdssted, er foretaget på grundlag af en årsbaseret analyse eller i lyset af hele den relevante periode [64].

76. Jeg er desuden af den opfattelse, at det ikke er hensigtsmæssigt, endsige nødvendigt, principalt at opstille en definition og subsidiært at foreslå en anden løsning, navnlig i den situation, hvor det er vanskeligt at fastslå, i hvilket land den pågældende har opholdt sig størstedelen af tiden under den relevante periode.

77. Muligheden for uden noget retsgrundlag i forordning nr. 1186/2009 at indføre et subsidiært kriterium knyttet til den omstændighed, at den pågældendes væsentlige private tilhørsforhold er til en medlemsstat, har nemlig den ulempe, at det nemt kan føre til det modsatte resultat end det foreslåede tidsmæssige kriterium. Dette ville navnlig være tilfældet i den foreliggende sag [65]. Desuden ville dette kriterium fratage den i forordningens artikel 3 ff. fastsatte fritagelse en stor del af dens effektive virkning, for så vidt som de unionsborgere, der varigt opholder sig i et tredjeland på grund af deres arbejde og herved har efterladt deres nærmeste etableret i den medlemsstat, hvorfra de hidrører, sjældent ville kunne drage fordel af denne gunstige ordning.

78. Desuden forekommer fastsættelsen af et subsidiært kriterium mig ubegrundet i lyset af de sædvanlige regler, der vedrører dels samspillet mellem ethvert princip og dets undtagelser, dels bevisbyrden. Det påhviler nemlig klart den person, der ansøger om at blive indrømmet den fravigelse af beskatningsprincippet, som en toldfritagelse udgør [66], at føre bevis for hver af de faktiske omstændigheder, som den pågældende påberåber sig i denne henseende [67]. Endvidere vil det påhvile

63 — Tilsvarende opstillede den ovenfor nævnte anbefaling fra Toldsamarbejdsrådet følgende krav for så vidt angår indrømmelsen af fritagelse for løsøre indført i forbindelse med en flytning af opholdssted: »in the case of persons returning to the country of importation, *the period of residence abroad is deemed to be sufficient*« (min fremhævelse).

64 — Hvis en person f.eks. i løbet af en periode på fem år har opholdt sig mere i et tredjeland under de første fire år, men mere i en medlemsstat under det sidste, ville dette, såfremt analysen blev foretaget på årsbasis, kunne føre til, at den pågældendes sædvanlige opholdssted befandt sig inden for Unionens område i henhold til det sidstnævnte år, således at personen ville få afslag på toldfritagelsen, selv om den pågældende under det meste af denne periode havde levet uden for det nævnte område.

65 — I X's tilfælde er det ubestridt, at den omstridte periode strækker sig fra den 1.3.2008 til den 1.8.2011, og at han på disse tre og et halvt år kun har tilbragt 281 dage uden for Qatar, dvs. en del mindre end et år. Det er derfor i dette tredjeland, at han har opholdt sig det meste af tiden, og at hans »sædvanlige opholdssted« efter min opfattelse befinder sig. Hvis det sted, hvor den pågældendes private tilhørsforhold vægter tungest, blev anvendt, ville dette derimod indebære, at Nederlandene ville blive udpeget som hans sædvanlige opholdssted.

66 — Jf. punkt 41 ff. i det foreliggende forslag til afgørelse.

67 — Det fremgår udtrykkeligt af artikel 126 i forordning nr. 1186/2009, at »[n]år fritagelse i henhold til denne forordning forudsætter, at visse betingelser opfyldes, skal den pågældende over for de kompetente myndigheder fyldestgørende kunne godtgøre, at disse betingelser er opfyldt«.

den nationale domstol at anvende alle de kriterier, som Domstolen etablerer, på grundlag af de faktiske omstændigheder i den tvist, der er blevet indbragt for den pågældende nationale domstol, og eventuelt at afslå ansøgningen om toldfritagelse i tilfælde af vedvarende tvivl om, hvorvidt denne persons sædvanlige opholdssted faktisk befinder sig i et tredjeland. Den omstændighed at lade den berørte bære byrden med at bevise, at han er berettiget til denne fritagelse, gør det bl.a. muligt at begrænse mulighederne for at misbruge en sådan toldfordel.

79. I denne henseende bemærkes, således om Kommissionen har fremhævet, at den eventuelle risiko for misbrug af toldfritagelsesordningen i artikel 3 forordning nr. 1186/2009, der bl.a. ville kunne følge af en for bred forståelse af begrebet »sædvanligt opholdssted«, i princippet er begrænset gennem den række af kumulative betingelser, som er fastsat i forordningens artikel 4-11. Eftersom disse i tilstrækkelig grad opstiller rammerne for muligheden for at være omfattet af den nævnte ordning, er det efter min opfattelse ufornødent at tilføje krav som dem, den nederlandske regering har foreslået.

80. Jeg vil endelig gerne fremhæve, at for så vidt som lovgiver bevidst har valgt en enkel løsning ved ikke at definere begrebet sædvanligt opholdssted som omhandlet først i forordning nr. 918/83 og derefter i forordning nr. 1186/2009 præcist, forekommer det mig væsentligt ikke at vælge en definition af dette begreb, som er alt for kompliceret i forbindelse med den fortolkning, som der anmodes om i den foreliggende sag.

81. Jeg foreslår følgelig, at det andet spørgsmål skal besvares med, at det med henblik på at fastslå en fysisk persons sædvanlige opholdssted som omhandlet i forordning nr. 1186/2009 tilkommer den nationale ret, for hvilken tvisten i hovedsagen er indbragt, at tage hensyn til alle de faktiske omstændigheder, der gør det muligt at fastlægge det sted, hvor personen konkret har opholdt sig under størstedelen af den relevante periode, dvs. den periode, hvor den pågældende delvist har opholdt sig i et eller flere tredjelande.

V – **Forslag til afgørelse**

82. På baggrund af de ovenfor anførte betragtninger foreslår jeg, at Domstolen besvarer de præjudicielle spørgsmål, som Hoge Raad der Nederlanden (øverste domstol i Nederlandene) har forelagt, på følgende måde:

»1) Bestemmelserne i Rådets forordning (EF) nr. 1186/2009 af 16. november 2009 om en fællesskabsordning vedrørende fritagelse for import- og eksportafgifter skal fortolkes således, at det er udelukket, at en fysisk person kan have sit »sædvanlige opholdssted« samtidigt i en medlemsstat og i et tredjeland, navnlig med henblik på anvendelsen af importafgiftsfritagelsen i forordningens artikel 3.

2) I denne forbindelse skal en fysisk persons »sædvanlige opholdssted« fastslås under hensyntagen til alle de faktiske omstændigheder, der gør det muligt at fastlægge det sted, hvor personen konkret har opholdt sig under størstedelen af den relevante periode.«